

Protokol nahrávky*

Pamětník: Helena Glancová

Datum a místo natáčení: 12. 9., 14. 9. a 26. 9. 2017 v Praze

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

1. NAHRÁVKA	
0:00:00	Představení pamětnice, narozena 9. 2. 1938 jako Helena Adamová. Rodiče se rozvedli, když jí byl jeden rok. Matka podruhé provdaná za Františka Schumanna (publikoval pod jménem Jiří Daniel), ten zemřel za války v koncentračním táboře. Třetí matčin manžel Ivan Glanc, narátorka si vzala jeho příjmení. Vlastní otec byl Alfréd Adam. – Matka Julie byla rozená Schorschová, byla sestrou terezínského režiséra Gustava Schorsche. Druhý bratr Karel žil ve smíšeném manželství. Kopeckého sborník „Nevyúčtován zůstává život“ měl velký význam pro rozhodnutí narátorky věnovat se divadlu. – Schorschova „Ženitba“ v Terezíně. – „Broučci“ Vlasty Schönové, HG do nich byla zapojená. Hanuš Thein. – Kinderheim. – Radostný divácký zážitek z „Brundibára“. Jak dítě prožívá situaci v táboře.
0:12:33	Rané dětské vzpomínky. Stěhování začátkem války. Příběh se znovuobjevenou kamarádkou z dětství. Povolání do sběrného tábora v Holešovicích a po třech dnech, 6. 3. 1943 odjezd vlakem do Terezína. Dětský přístup a strach – strach z očkování. Podmínky v Terezíně. Transporty do dalších koncentráků. Kvůli kulturnímu životu byli Schorschovi jednou vyřazeni. Roli sehrál árijský otec narátorky. Návrat 11. 5. 1945.
0:25:29	Rodinní příslušníci v Terezíně. – Vlak z Bohušovic. – Průjezd Rudé armády Terezínem. – Práce matky a jejího manžela. To byl důvod, proč HG musela do Kinderheimu. – Strava v Terezíně, kdo dělal divadlo, dostával přídavky. – Hračky v Terezíně. – Problematické situace s úschovou majetku perzekvovaných Židů. – Gustav Schorsch, zachovaly se po něm dokumenty, pravděpodobně díky rodině bratra Karla (resp. jeho manželky).
0:40:51	Návrat do Prahy. Nejprve ke Zdeňku Urbánkovi, pak se HG zotavovala v rodině Kamila Bednáře. Školní docházka, Terezínem zmeškala první třídu. Matka zajistila bydlení na Vyšehradě. – Směrování k divadlu. Matka získala místo v úctárně Realistického divadla. Seznámila se s Ivanem Glancem, narodil se bratr Jan. Poté, v roce 1953 se odstěhovali do Českých Budějovic, kde se Glanc stal uměleckým ředitelem. Poslední ročníky jedenáctiletky (analogie gymnázia) absolvovala HG v Budějovicích. V divadle působil M. Macháček. Se spolužáky stávali. Ve škole nastudovali Sněhovou královnu, HG režírovala i hrála hlavní roli. Scházejí se dodnes. – Proč zvolila studium režie, ne herectví.
0:54:40	Tehdy i adepty režie zkoušeli ze herectví. Vztah s pedagogy Františkem Salzrem a Antonínem Dvořákem. Osobnost Františka Salzra a jeho vztah k tehdejšímu politickému režimu. V 5. ročníku neměli studijní náplň, zvažovala práci u M. Macháčka. Pak se ale rozhodla pro studijní pobyt v Leningradě.
1:02:10	Vztah narátorky ke KSČ. Nebyla idealistka, měla vnitřně jasno, prosta iluzí. Snaha StB získat ji ke spolupráci. Přijímačky v roce 1956. – Studium na DAMU. Po prvním

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukují informace v té podobě, v jaké je uvádí narátorka. Případná vnější doplnění jsou odlišena hranatými závorkami.

	<p>ročníku se vyhazovalo. Spolužáci: Milena Dvorská, Jan Přeučil, Postler, Jan Šmíd. Herecký ročník vedl R. Lukavský. Zdeněk Kaloč, spolužačka z Ruska. Bulhar Orfei Cokov. – Ročníkový vedoucí Salzer. Za studií mu asistovala v Národním divadle. Inscenace „Anna Karenina“, jako asistentka hledala dětské obsazení. Šéf Otomar Krejča inscenaci na generálce zastavil. – Dá se režie učit? V Leningradě byli vysazeni na rozbory, hlavní myšlenku a průběžné jednání... HG se nejvíc naučila od Lukavského, který vedl herecký ročník. Práci s hercem se lze naučit. Důležité pochopení narátorky, že se při režirování musí opřít hlavně sama o sebe. Škola je důležitá jako prostor zkoušení bez tragických následků. – Pomáhala při ročníkové práci na Ostrovského „Bouři“. Polská hra „Osamění“ [autor Maciej Słomczyński?]. Lukavský udělal v Disku „Lásky hru osudnou“.</p>
1:23:58	<p>Stáž v Leningradu. Režii studovala se čtvrtým ročníkem, jinak si rozvrh sestavovala ze všech oborů dle libosti. Zajímavé postupy pohybové výchovy, později je tlumočila Evě Kröschlové. Cvičení „po vrstvách“. HG psala diplomku v Leningradě, práci jí vedl [Georgij Alexandrovič] Tovstonogov. – Intenzivní divadelní zážitky. Odlišnosti leningradského divadla. Ruské obecenstvo mělo poněkud nedospělý vztah k divadelnímu zobrazení. Přátelské vztahy, bydlení ve společném bytě. Rusko přineslo mnohá překvapení, přestože narátorka netrpěla iluzemi. – Ruská tradice inscenovaného přednesu.</p>
2. NAHRÁVKA	
1:39:07	<p>Korekce vyprávění o Františku Salzrovi. Vliv F. Salzra na pozdější práci narátorky. Jako režisér už byl v době jejího studia za zenitem. Zapůsobil silou své osobnosti. Asistovala mu při inscenaci „Zykovovi“. – Mezi hereckými spolužačkami byla také Jana Hlaváčová. (Emma Černá, Milena Dvorská, Jana Hlaváčová, Nad'a Prchalová-Vicenová). – Komunikace s Tovstonogovem při psaní diplomní práce. Při zkoušení ho nikdy neviděla, viděla při práci pouze jeho asistentku. Vedoucím režijního ročníku pan Vivien z Mariinského divadla. Pohyb učil profesor Koch.</p>
1:51:07	<p>Návrat do Prahy v roce 1961. Měla spolupracovat s M. Macháčkem, ale odchodem O. Krejči z ND to padlo. Stále jí chyběla absolventská režie. Hostovala v Chebu, režie Čapkovy „Matky“. Ředitel divadla vytýkal ideovou pomýlenost. Inscenaci upravil a HG pod ní nebyla podepsaná (uveden kryptoným). – Nejprve hostovala v Pardubicích, pak v Chebu, pak přišla nabídka angažmá z Pardubic. Spolupráce s režisérem Jaroslavem Novotným. Takto vznikl pardubický „Konec masopustu“.</p>
2:00:38	<p>Asistence u O. Krejči v rámci projektu Divadelního ústavu, iniciátorem projektu byl Karel Kraus. Asistovala při Konci masopustu Krejčově v Národním divadle. Krejča původně režiroval Konec Masopustu v Olomouci, nabídka od ředitele Vítka. Následovala asi pardubická a pak pražská inscenace. Krejčovi herci z Olomouce: Bořík Procházka a Milan Riehs. Osobní kontakt HG s Josefem Topolem, zájem o „Kočku na kolejích“. Krejčovo umění inscenovat Josefa Topola. – Absolventská režie Goldoniho „Poprasku na laguně“ v Pardubicích, střet s realitou profesionální scény. Goldoni nebyl narátorce blízký. – Ester Krumbachová, její scénický návrh pro „Poprask na laguně“. V životě celkem tři spolupráce s Krumbachovou, „Sněhová královna“, „Poprask“ a „Sáňky se zvonci“. V dlouhých obdobích se nevidaly.</p>
2:18:51	<p>Nabídka ze vznikajícího Divadla za branou. HG tam neodcházela režirovat, ale pomáhat. Krejča někdy nechával volnou ruku. Například když režiroval v zahraničí, připravil podrobný režijní plán a zkoušení nechal na spolupracovnících („Zelený papoušek“). Nebo když kvůli operaci nemohl režirovat („Racek“), posílal do divadla</p>

	magnetofonové záznamy s komentáři. Krejčovy zásahy do Čechovova textu. – Větší práce mimo Divadlo za branou nebyla možná. Rozhlasová a televizní práce předcházela a pak následovala, ale nešla současně. Jako studentka DAMU režírovala několik měsíců v rozhlasové redakci pro děti a mládež. Táho ji to spíš k divadlu.
2:33:11	Podíl HG na zkouškách DZB po boku O. Krejči. V prvním divadle byla klasický asistent režie, zapisovala Krejčovy nápady při zkoušce. Zaznamenávala poznámky k reprízám. Dobré postřehy Krejčova akceptoval, necítila se udusaná. Předpremiérové zájezdy divadla.
2:40:50	Záznamy divadelních představení, principiální (ne)možnost zachycení divadelního zážitku. Gramozáznamy „Tři sestery“. – Dokumentace formou fotografických knih. Nejprve jedním, později až třemi fotografy z různých stran. Josef Koudelka, Markéta Luskáčová. Nejlépe profotografovaná inscenace Oidipa [„Oidipus – Antigone“]. Koudelka si s Krejčou dobře rozuměl.
2:59:48	Jaro 1968, srpnová okupace. Na září měli pozvánku na BITEF. Zájezd se prodlužoval kvůli atmosféře doma, diváci nechodili do divadla, měli nedůvěru k ruskému repertoáru. Podařilo se protáhnout zájezd do konce listopadu. Tajemnice vedla detailní záznamy. Publikace Divadla za branou „Průběh zájezdu od 9. září 1968 do 26. listopadu 1968“. I další publikace. Druhá likvidace divadla probíhala na rozdíl od první nekultivovaně, bez zájmu. Otomar Krejča ml. vlastní archiv Divadla za branou II. s mnoha poklady. – 21. srpen 1968. Reakce lidí v zahraničí. Při zájezdu se potkali s Tovstonogovem, nemohla s ním mluvit. Přátelé v Paříži jim blahopřáli k likvidaci kontrarevoluce. HG vystoupila z KSČ. Důsledky se dostavily, dlouhé roky neměla jistotu zaměstnání. Milan Friedl za ní stál. Rozhovor s Jiřinou Švorcovou o „Konci masopustu“.
3:21:23	Lyra Pragensis, pořad, koláž z písní Vladimira Vysockého. Nahrávky z kazet, které v SSSR kolovaly, s českými překlady. Pořad vyvolal nevoli komunistů. Lyra Pragensis tehdy už působila v Divadle hudby. – Způsob komunistického myšlení, vztah komunistů ke kultuře. Vzpomínka na delegaci tvůrců Divadla za branou k ministru kultury. Byli v rukou neprůstředné anonymní ideologie.
3. NAHRÁVKA	
3:32:26	Vzpomínka na Jana Třísku: Zájezd do Florencie. Krejča nesměl jet, HG chtěla zůstat doma též, ale soubor si její účast vynutil. Hrál se „Lorenzaccio“ a „Ivanov“. Po odehrání „Lorenzaccia“ se někteří vraceli do Prahy, HG cestovala s Janem Třískou. – Úvaha o jeho smrtelném zranění (září 2017). – Stáž ve Francii 1967, pro mladé divadelníky, s Ninou Divíškovou a Janou Patočkovou, Paříž a Avignon.
3:46:28	Úloha HG při zájezdech divadla. Komunikace s místním divadelním personálem. – Karel Kraus, HG se s ním seznámila ve stejné době jako s Krejčou. Dvojice Krejča–Kraus, ideální pracovní tým. Vzájemně si důvěřovali a spoléhali na sebe. Krejčova éra v Národním divadle. Důraz na současnou dramaturgii. Rozdílnost temperamentů.
3:56:41	<i>(natáčení videozáznamu)</i> Zánik prvního Divadla za branou. Ladislav Boháč, v DZB zažil umělecký comeback, byl pověřen vedením (místo Krejči). – Zrušení zájezdu do Anglie. – Záminky k uzavření divadla. Ladislav Boháč byl ve dvojích kleštích. Po výnosu o zrušení byl divadlu přidělen likvidátor. Nové místo měl zařídit jen některým. Divadlo skončilo k 31. 12. 1972. Narátorka s některými byla přijata do Lyry Pragensis. Poslední představení DZB v Adrii byl „Racek“. <i>(konec videozáznamu)</i>
4:11:16	Při vzpomínání každý člověk emocionálně klade jiné důrazy, pamatuje si události jinak,

	ne ze zlé vůle. Pokusy zvrátit zlý osud divadla. – Lyra Pragensis. Pokus o přesun do Příbrami byl nemožný. Prosazovala v LP divadelní postupy, v každé inscenaci jinak. Zkušebna v Nekázance 10, tam měla svoji svobodu. Klíčové inscenace: „O Tristanovi a Isoldě“ podle Bédierova románu. – Komenského „Labyrint světa a ráj srdce“. S hudbou Luboše Fišera, Jan Hartl to označil za jednu z nejnáročnějších divadelních zkušeností.
4:27:36	Působíště Lyry Pragensis, Martinický palác. Později hráli v Divadle hudby. Komenského vyhledávali evangelíci, přijížděli diváci z celé republiky. Vznikl studiový záznam, později byl vydán jako bibliofilie. – Třetí významný titul byl „Most Ludvíka krále“ (novela Th. Wildera).
4:37:17	Ročně maximálně dvě velké premiéry za rok, ale vedle toho i příležitostné pořady (např. oslavy narozenin J. Šerých, K. Svolinského apod.). Otázka vzorů pro tento způsob práce. Pořad z lidové poezie s povědomím o E. F. Burianovi. Jinak v mnohém vlastní invence. Podobně pracovala už na DAMU a v Liberci (O. Wilde). Rozhraní žánrů přednes a poezie je úrodné. Ruská škola přednesu. – Vztah k publiku, nelze reagovat na hnutí v publiku, ideálně bez očního kontaktu. Publikum je třeba si z jeviště vytvořit po svém.
4:49:05	Slovo o pluku Igorově, překlad O. Krejči ml. pod pseudonymem. M. Friedl vydal jako kolibří knižní vydání. Transformace Lyry po listopadu 1989, nově vedla Ivana Tetourová. Soubor zanikl, M. Tomášová, O. Krejča ml., Matějček se vrátili k divadlu. – Milan Friedl s tvorbou HG ne ve všem souhlasil, ale držel nad ní ochrannou ruku. „Vyprávění paní N. N.“ Jednou účinkoval v její inscenaci. – Dva ohrožující okamžiky: pořad z Vysockého a nepodepsání tzv. anticharty.
5:00:18	Divadlo za branou II. Mnoho argumentů pro i proti, těžko dospět k jednoznačnému názoru, je ještě brzy. V čem si O. Krejča škodil, v čem projevilí mocní málo velkorysosti a zájmu. Příklad s výrobou masek do inscenace. První zrušení mělo pathos, druhé bylo hnusné. O archiválii se nikdo nezajímal. – HG odešla do předčasného důchodu a od té doby pracuje na různých scénách podle svého zájmu. V Řeznické „Sabeth“, v Chebu Naše městečko, v televizi Sáňky se zvonci atd... Učila na Vyšší odborné škole herecké.
5:18:40	Spolupráce s rozhlasem. Emily Dickinsonová s Marií Tomášovou, pořad z Lyry Pragensis, domluveno s Josefem Henkem. S Janem Vlasákem natočili nerealizovaný pořad Lyry „Sen směšného člověka“. Pořady poezie, prokletí básníci. Spolupráce s Radimem Vašínkou. Asistentkou režie v rozhlase u Henkeho, „První láska“. „Vyprávění paní N. N.“ „Sabeth“ na jevišti Divadla v Řeznické.
5:31:42	KONEC